

Buiten Spelen

VAKBLAD VOOR BELEID, ONTWERP EN INRICHTING VAN SPEELVOORZIENINGEN IN DE OPENBARE RUIMTE

1 MAART 2010
2 JUNI 2010
3 AUGUSTUS 2010
4 NOVEMBER 2010

Kinderen die buiten
spelen, zijn later
gelukkiger en
evenwichtiger

- ✓ Feuilleton: Wederopbouw van een afgebrande speeltuin
- ✓ Schoolplein en bestemmingsplan: gevaarlijke mix
- ✓ Dancing in the street in Rotterdam

01
10

Spelen in De Walvis

Op het Midwolderstrand langs het Oldambtmeer aan de Noordrand van Blauwestad ligt sinds kort een heuse walvis waar kinderen kunnen klieren met zand en water in de bek, voetballen in de buik en klimmen in staart. In en op De Walvis van architect van speelomgevingen Sybolt Meindersma is van alles te beleven.

TEKST: GEES RIETVELD

Waarom een walvis?

Sybolt Meindersma, architect van speelomgevingen: "De walvis is een bron van inspiratie als het gaat om de ontmoeting van land en water, die het Midwolderstrand belichaamt. Niet alleen het imposante lijf maar vooral ook het geraamte spreekt tot de verbeelding. De blauwe vinvis kan maar liefst 33 meter lang worden en die lengte heeft de walvis in Scheemda dan ook gekregen." De totale strandlocatie beslaat 120 bij 350 meter. Om te voorkomen dat de walvis in het niet zou vallen in deze immens ruimte, zijn robiniapalen om de walvis geschakeerd. Meindersma: "De palen dienen enerzijds als transparante afbakening en anderzijds als vormgevend element. Het bovenaanzicht toont de contouren van een walvis, met afmetingen van 23 bij 80 meter. Daarop en daarbinnen zijn allerlei toepasselijke speelvoorzieningen geprojecteerd. "Om ruimte te creëren om de onderdelen heen, en om de walvis gelijk te verdelen over het grote strand, zijn de kop, het middenrif en de staart uit elkaar gehaald. In de

verschillende delen en de contouren van de walvis komen de kinderen allerlei mogelijkheden tot spel tegen. Voor de uitwerking en realisatie van De Walvis werkte Meindersma nauw samen met IJreka die de visie van Meindersma vertaalde naar zowel een realiseerbaar totaalbeeld als naar alle losse speelonderdelen, aldus Bas Slijkhuis, hoofd operationele uitvoering van IJreka.

Kleintjes spelen in de kop

De kop biedt voornamelijk spel voor de jongste kinderen. De openstaande bek van de walvis bevat een grondwaterpomp waarmee water door de uitgeholde, houten kaken van het zoogdier kan worden gepompt. De stroom kan met schuifelementen naar twee 'kliederbakken' worden gestuurd. Met rubberen emmertjes aan takels kunnen kinderen zand omhoog en omlaag takelen, terwijl anderen klauteren in het klimnet dat over de onderkaak van het dier is gespannen. Daarachter bevindt zich het middenrif van de vis, bestaande uit in hoogte verschillende klauterplateaus,

overbrugd met houten ribben. In de contour om de kop is een evenwichtsbalk geplaatst en werden met robinia eenvoudige zitgelegenheden gecreëerd voor de ouders, zodat zij hun kliederende kinderen in het oog kunnen houden.

Voetballen in de buik

In de buik van De Walvis kan door de iets ouderen kinderen worden gevoetbald. Het veld van ongeveer 400m² wordt afgescheiden door grote ballenvangers. De doeltjes zijn, net als de ribben, driehoekige constructies van twee tegen elkaar geplaatste robiniapalen. In de contour van de speelplek is aan de kant van het water een uitzichtplateau gemaakt, en aan de andere kant een constructie die dienst doet als tribune en klautertoestel. Aan de andere kant van het veld bevindt zich de ruggengraat. Deze is vormgegeven als een klimparcours van ribben die van hoog naar laag in het zand lijkt te verzinken. Tussen de ribben zijn touwen kriskras en strak gespannen, met kleine intervalhoogten.

Klimmen in de staart

Iets verderop steekt de staart van de walvis uit het zand omhoog. De staart wordt gevormd door cloeziniahouten staanders, met een huid van geschaafd eiken en op de twee meter hoogte een platform. Nogmaals Slijkhuys: "Het platform is te bereiken via een klimwand of een klimnet. Eenmaal boven kunnen de kinderen lekker snel afdalen vanaf de punten van de staart met de rvs-glijbaan of de brandweerpaal." In de robiniapalen omtrek naast de staart is een verticaal klimnet van ongeveer vijf vierkante meter aan kettingen opgehangen.

Niet al te strak om de klimuitdaging nog groter te maken.

Klimfuik

Als we de contouren verder volgen, komen we bij het volgende idee van Meindertsma

ALLEEN DE ECHE DURFALS BEREIKEN HET WATERSPARTELNET

in het vissenthema: de klimfuik. Tussen robinia staanders is een tunnel opgehangen, gemaakt van gepareelde RVS ringen

met verschillende grootten, onderling verbonden met een cilinder van fijnmazig net, gemaakt van staalversterkt, duurzaam touw. Een paar meter verder kunnen kinderen het steltenparcours volgen. Voorzichtig zoeken ze met hun voeten naar de treetjes van 20 tot 60 centimeter aan de zijkant van hoge stelten in het zand. Vanaf de elfde stelt loopt het parcours het water in, dus daar wordt de evenwichtsact pas echt spannend. Alleen de echte durfals bereiken het waterspartelnet aan het einde van het steltenparcours. Deze spannende ontmoetingsplek hangt een halve meter

boven het water en liggend op je buik kan je naar het water eronder kijken. Maar de mazen in het net zijn expres zo groot gemaakt dat je in het ondiepere water valt als je niet oplet. Na alle opwinding kunnen de kinderen uitrusten in de hangmat op het droge, of vanuit de drijfhouhut uitkijken over het water of de speelplaats.

HET HOUT KRIJGT STEEDS MEER DE UITSTRALING VAN EEN WALVISSENHUID

Werken met duurzaam hout

De eigenschappen en bewerking van de gebruikte houtsoorten leidde voor en tijdens de realisatie van het project tot mooie vondsten. Alle ribben en beenderen van De Walvis, die tevens dienden als staanders en constructieve dragers, werden naar de wens van de ontwerper gemaakt van robiniahout. Meindersma: "Robinia heeft hele mooie grillige eigenschappen. En het is duurzaam geproduceerd. De stammen zijn vaak gekromd als takken, waardoor ze gelijkenissen vertonen met ribben van de walvis." Door twee kromme robinia stammen tegen elkaar aan te zetten ontstonden driehoekige vormen die de ribben in het ontwerp vormden. De huid van De Walvisstaart werd uiteindelijk gemaakt van bewerkt eiken. Dat bleek zelfs een betere imitatie van de walvishuid te geven dan het oorspronkelijk geplande, en voor de hand liggende, zwarte rubber. Het karakter van hout biedt in dit kunstzinnige speelproject tevens een prachtig toekomstperspectief. Het eiken van de drijfhouhut en de huid van de staart zal onder invloed van weer en wind ververen en grijs worden. Zo zal het hout steeds meer de uitstraling krijgen van echt drijfhout en walvissenhuid. Voor de klimwand is daarom ook bewust gekozen voor crèmekleurige klimgrepen. Over een jaar zal de klimwand veel weg hebben van een walvissenhuid met echte zeepokken. —

Kleintjes spelen in de kop

Kruipen door de klimfuik

Klimmen in de staart

'En vies worden, iedereen wil

In het park bij Reigerskamp in Maarssen, waar al een kinderboerderij en een Milieu Educatie Centrum waren gevestigd, is vorig jaar het Superspeelspoor ontwikkeld. Drie verschillende sporen leiden kinderen van diverse leeftijden tussen planten en bomen door, langs en over water, via bruggen, pontjes en tunnels. BuitenSpelen nam een kijkje ter plekke en sprak met betrokkenen over de participatieprocessen, het ontwerp en de realisatie van het Superspeelspoor.

TEKST: GEESJE RIETVELD

Wethouder Erik van Esterik met de portefeuille Leefbaarheid en Veiligheid, trapt af: 'Spelen staat hoog op mijn agenda. Wij willen kinderen stimuleren om te bewegen en ze achter de computer weg zien te krijgen om buiten te spelen, met elkaar.' Bij de concretisering van deze visie viel al snel het oog op het park bij Reigerskamp, gelegen in de grootste wijk van de gemeente, Maarssenbroek. Van Esterik: 'Dit park was de ideale locatie. Het is niet alleen groot, vijf kilometer lang, maar heeft ook prachtige waterpartijen, gras, wandelpaden, bomen, planten en heuvels. Hier konden we een spectaculaire speelplaats van maken.' Ook de financiering van de beoogde spectaculaire speelplaats bleek, mede door de aangeboorde subsidiestromen, geen onoverkomelijke hindernis. De realisatie van het project werd gecombineerd met geplande werkzaamheden aan de hoogspanningsmasten in het park. Veel werkzaamheden hoefden dus slecht één in plaats van twee keer uitgevoerd te worden, en ook die besparingen konden worden gebruikt voor het Superspeelspoor.

Kind en natuur centraal

Donker werd benaderd voor het ontwerp en aanleg van het speelpark. De gemeente had van tevoren een uitgebreid pakket van eisen opgesteld. Avontuurlijk spelen in het groen was het centrale thema dat uitgewerkt moest worden voor, en door kinderen van verschillende leeftijden. Het ontwerp moest overlast beperken, bestaand groen respecteren en zo veilig mogelijk zijn. Als laatste moesten gebruikte elementen vandalismebestendig en duurzaam zijn. Op basis van deze leidraad maakte Donker een eerste schets met drie verschillende 'sporen'. Productcoördinator Ronald van der Velden licht de sporen toe: 'Het landschap was het eerste uitgangspunt. Een

quicksan van de planten en dieren hielp ons een ontwerp te maken dat de bestaande natuur zo min mogelijk zou beïnvloeden. Tenzij verwijdering noodzakelijk was voor de sociale veiligheid, lieten we beplanting staan. De routes van de sporen werden gestuurd door het park zelf, door de waterpartijen, heuvels en begroeiing. Het spoor voor de jongsten moest dicht bij de kinderboerderij blijven, zodat ouders een

ZE WILDEN GEWOON IETS SPANNENDS

oogje in het zeil kunnen houden. De oudere kinderen konden met hun spoor juist het hele park ontdekken. De speelsporen zijn waar mogelijk evenwijdig gelegd aan bestaande paden, zodat ouders met hun kroost mee kunnen lopen zonder natte

de vies worden'

KINDERPARTICIPATIE AANJAGER SUPERSPEELSPOOR

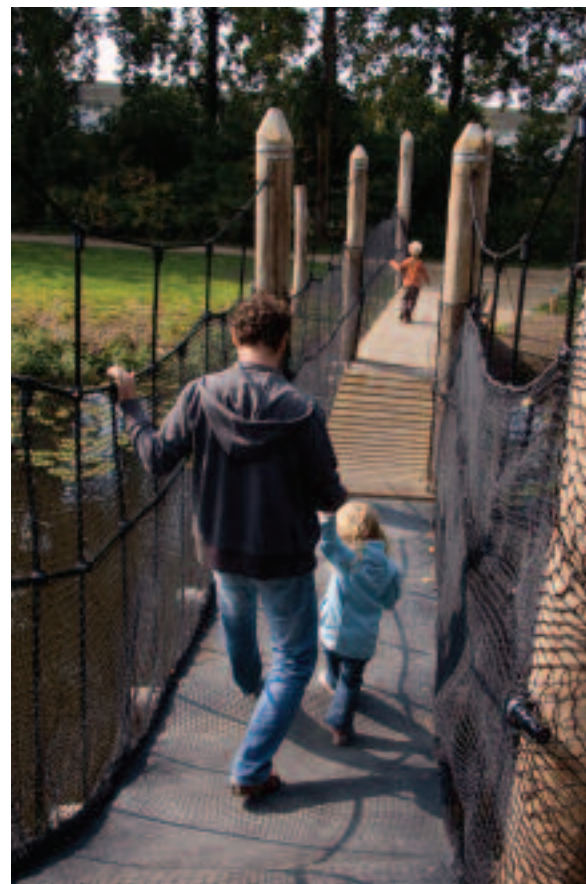

voeten te krijgen.' Ook al werd er rekening gehouden met de ouders, de kinderen stonden nadrukkelijk centraal in de planning. Daarom organiseerde Donker in oktober van 2008 een kinderpacticipatiedag waar ongeveer veertig kinderen hun visie konden geven. Van der Velden: 'We hadden bewust niet verder getekend dan de oorspronkelijke schets, om ruimte te laten voor de mening van de kinderen.' Een

terechte keuze, zo was ook de ervaring van wethouder Van Esterik: 'Ik had gedacht dat de meeste kinderen enorme toestellen wilden, met toeters en bellen. Maar ze wilden gewoon iets spannends waar ze zich dan toch aan zouden wagen. En vies worden, iedereen wilde vies worden.' Een aantal wensen haalde de tekentafel niet. Van der Velden: 'Er werden valkuilen en een doolhof geopperd. Risico is onontbeerlijk voor speelplezier, maar het moet zichtbaar zijn. Zo leert een kind gevaar in te schatten. Is deze klim te hoog, is deze sprong te diep? Een verborgen valkuil en een onoverzichtelijke omgeving als een doolhof vormen onacceptabele gevaren.' Uit de overige ideeën kozen de kinderen zelf de vijftien beste die gerealiseerd zouden worden.

Avontuurlijk spelen

Door het uiteindelijk gerealiseerde speelpark lopen drie sporen. De allerkleinsten volgen het Egelspoor, met eenvoudige parcoursuitdagingen, een amfitheater en een overzichtelijke route. Het spoor ontleent zijn naam aan een kindertekening die letterlijk kon worden gerealiseerd. In het gras naast het spoor is met betonklinkers de vorm van een egel gelegd. Drie meter hoge, acaciahouten palen vormen de stekels. Van der Velden: 'De palen dienen als oriëntatiepunt en zijn zo gemaakt dat er niet in te klimmen valt. Ze dienen als buutpaal of verstoppelplek en de klinkerrand wordt vaak gebruikt als lage evenwichtsbalk.' Het Superspeelspoor bevat meer van deze eenvoudige speelaanleidingen. Zo werd met afgegraven grond een heuvel gecreëerd als tribune voor het amfitheater en die in geval van sneeuw garant staat voor veel speelplezier. Voor iets oudere kinderen met een zwemdiploma is er het Kikkerspoor. Deze loopt over land, plasdras en water en bevat netbruggen, een piratenschip en een trekvlot. Het Eendenspoor

is voor de oudste durfals die met een waggelend vlot de eendenpoel kunnen oversteken, de kabelbaan kunnen pakken, of gewoon kunnen kletsen met vrienden op de keiplaats. Voor de meer complexe speelconstructies schakelde Donker maatwerk-specialist IJreka in. Bas Slijkhuis, hoofd operationele uitvoering, vindt zelf de stekelbrug op het Egelspoor het meest spectaculair: 'De brug begint met een schuin overloopschot dat achtereenvolgens overgaat in een vaste brug, ketting-hangbrug en trampolinebrug, een rubberen mat die het evenwicht behoorlijk op de proef stelt. Het wordt steeds spannender naarmate je het midden van de brug nadert.' Valnetten

over de hele lengte maken de brug ook geschikt voor moeders met zeer jonge kinderen. Omdat het budget leidend was, ging IJreka vroeg in het ontwerpstadium met Donker om tafel, zodat de schetsen van de speelelementen op een haalbare manier konden worden uitgewerkt. IJreka maakte klimstructuren, een wateroversteek, verschillende bruggen, twee pondjes en een half in het zand verzonken piratenschip, inclusief kraaiennest. Slijkhuis: 'Bijna alles was maatwerk, gemaakt voor een specifieke omgeving en speelbeleving.' De speelelementen moesten een robuuste, kindvriendelijke uitstraling krijgen. Door hoogwaardig Grenen Waxedwood en Cloeziana hardhout te combineren, werd zowel de gewenste uitstraling als een lange levensduur van de gecreëerde speelomgeving gegarandeerd.

Veilig spelen

Veiligheid was een van de grootste uitdagingen voor het speelpark; ook een reden om Donker en IJreka bij het project te betrekken. Van der Velden is lid van de normcommissie en binnen Donker verantwoordelijk voor de certificering van alle denkbare speelaanleidingen, van toestellen tot grote stenen. Van der Velden: 'De waterpartijen maken deze speelplaats bijzonder, maar vormen tevens een potentieel gevaar. Om de risico's te beperken werden de beplanting op, en het verloop van de oevers aangepast zodat kinderen gemakkelijker uit het water kunnen komen.' IJreka zorgde voor de certificering van alle toestellen, over-water-constructies en waterpartijen, als ook voor de bebording met de geadviseerde leeftijden en waarschuwingen. Slijkhuis: 'Omdat de meeste speelaanleidingen uniek zijn of natuurlijk, en dus niet in de NEN-normen beschreven, werkten we samen met het Keurmerkinstituut. Zonder risico's geen spel, maar welke risico's zijn aanvaardbaar en welke niet? Samen met het instituut waren we voort-

durend die grens aan het bepalen.' De gemeente Maarsssen levert haar bijdrage aan de veiligheid op het Superspeelspoor in de vorm van handhaving en toezicht. Echter, zo benadrukken alle partijen; de ouders zijn de belangrijkste toezichhouders.

Ongeveer een jaar na de kinderparticipatiedag werd het Superspeelspoor in september 2009 geopend. Alleen de kabelbaan moet nog worden geplaatst en twee, door

kinderen ontworpen piratenvlaggen moeten nog worden opgehangen in het kraaiennest. Sinds de opening wordt het speelpark veelvuldig gebruikt. Van Esterik: 'Het is er iedere dag druk; er worden zelfs kinderfeestjes georganiseerd. Wij hebben nu de smaak te pakken. Er liggen al plannen voor zeven, kleinere avontuurlijke speelplaatsen in Maarsssen.'

